

Sygn. akt I UK 314/17

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania następców prawnych zmarłego Z.W.: K.W., P.W. B.W.
(spadkobierców ustawowych)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.
o zwrot nadpłaconych składek na ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 listopada 2017 r.,
skargi kasacyjnej odwołujący się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].
z dnia 5 marca 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...]. wyrokiem z 5 marca 2015 r. oddalił apelację wnioskodawcy Z.W. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z 4 lutego 2014 r., który oddalił jego odwołanie od decyzji pozwanego z 27 lipca 2010 r., umarzającej postępowanie w sprawie z wniosku o zwrot składek za okres od czerwca do grudnia 2000 r., wobec niestwierdzenia nadpłaty. Sąd ustalił - między innymi na podstawie opinii biegłego - że nie wystąpiła nadpłata składek w spornym okresie.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie art. 77 ust. 6 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej – „skutkiem czego zapadłe w sprawie rozstrzygnięcie wydano w oparciu o raporty DRA sporządzone przez ZUS z urzędu na podstawie protokołu kontroli z 3 kwietnia 2009 r. przeprowadzonej z naruszeniem przepisów prawa”.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono:

„a) występującym w sprawie istotnym zagadnieniem prawnym i wynikającą z niego potrzebą autorytatywnego ustalenia wykładni:

- czy przedsiębiorca w toku postępowania kontrolnego przeprowadzonego przez Zakład może skutecznie żądać stosowania art. 77 ust. 6 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (...)?;

- czy prawo sprzeciwu, o którym mowa w art. 84c ust. 1 tej ustawy daje przedsiębiorcy możliwość sprzeciwienia się wygenerowaniu z urzędu w toku kontroli raportów DRA w oparciu o kompleksowy system informatyczny ZUS – który działa wadliwie?;

- czy Zakład powinien poinformować przedsiębiorcę o zamiarze wygenerowania z urzędu w toku kontroli raportów DRA w oparciu o kompleksowy system informatyczny ZUS – który działa wadliwie? – aby przedsiębiorca zdecydował, czy chce skorzystać z prawa wniesienia sprzeciwu;

- czy raporty DRA wygenerowane z urzędu w toku kontroli w oparciu o kompleksowy system informatyczny ZUS – który działa wadliwie – mogą stanowić dowód w postępowaniu sądowym? Czy w takich okolicznościach mają one charakter wiążący dla Sądu?;

b) koniecznością utrwalenia wynikającej z wyroku Sądu Najwyższego z 30 maja 2006 r., I UK 321/05 (...) zasady, że ciężar dowodu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obciąża Zakład – także wtedy, gdy występują niezawinione przez powoda braki w dokumentacji dowodowej, zaś Zakład musi bardzo dokładnie wykazać te wszystkie okoliczności podnoszone w sprawie, na których opiera odmowę załatwienia sprawy;

c) koniecznością zwrócenia uwagi Wysokiemu Sądowi, że skarga kasacyjna w niniejszej sprawie jest oczywiście uzasadniona – z uwagi na problem stosowania art. 77 ust. 6 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (...) w postępowaniach kontrolnych prowadzonych przez Zakład”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przysądu z przyczyn metodycznych oraz merytorycznych i dlatego nie został uwzględniony.

Nie stanowią istotnego zagadnienia prawnego osobno ani razem cztery pytania ujęte w punkcie a wniosku, gdyż nie wykraczają poza zwykłą wykładnię prawa.

Istotne zagadnienie prawne, czyli pierwsza podstawa przysądu, to problem jurystycznie doniosły, ważny dla systemu lub dziedziny prawa, opracowany na podstawie analizy przepisów, orzecznictwa a nawet doktryny, po której to sam skarżący może wpraw stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy. Istotne zagadnienie prawne podobne jest więc do pytania prawnego z art. 390 k.p.c. Takiej analizy brak jest we wniosku. Poprzestaje natomiast na samych pytaniach, bez samodzielnej analizy ewentualnego problemu i próby odpowiedzi, której można wymagać od jurysty.

Innymi słowy pierwsza podstawa przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie może być zredukowana do formułowania wszelkich kazusów, bo nie taka jest rola Sądu Najwyższego. W przeciwnym razie funkcja przysądu nie będzie miała granic i postępowanie kasacyjne stanie się powszechną (zwykłą) instancją. Zwykła wykładnia prawa nie stanowi podstawy przysądu (*a contrario* z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Żądanie odpowiedzi na cztery pytania nie mieści się w prawnej formule istotnego zagadnienia prawnego. Nie oznacza to, że wskazane kwestie pozostają poza kontrolą. Mogą składać się na czwartą podstawę przysądu, czyli z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Ponadto zakres pytań jest szerszy niż zarzut podstawy kasacyjnej, gdyż ten dotyczy tylko naruszenia art. 77 ust. 6 ustawy z 2 lipca 2004 r. Gdyby skarga została przyjęta do rozpoznania to tylko w zakresie tego zarzutu zostałaby rozpoznana (zgodnie z regułą z art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Odpowiedź na sformułowane pytania wykracza więc poza potrzebę argumentacji, przede wszystkim dlatego, że we wniosku nie przedstawiono istotnego zagadnienia prawnego, czyli nie spełnia się podstawa przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. a ponadto wskazane kwestie idą dalej niż przepis ujęty w podstawie kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Art. 77 ust. 6 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej stanowi, że *dowody przeprowadzone w toku kontroli przez organ kontroli z naruszeniem przepisów prawa w zakresie kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy, jeżeli miały istotny wpływ na wyniki kontroli, nie mogą stanowić dowodu w żadnym postępowaniu administracyjnym, podatkowym, karnym lub karno-skarbowym dotyczącym kontrolowanego przedsiębiorcy*. Wobec takiej treści przepisu nie budzi wątpliwości odpowiedź na pierwsze pytanie. Jest zatem pozytywna. Z przepisu wynika, że reguła w nim określona obowiązuje z urzędu (*ex lege*), czyli nawet bez żądania strony.

Zgodnie z art. 84c ust. 1 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej *przedsiębiorca może wnieść sprzeciw wobec podjęcia i wykonywania przez organy kontroli czynności z naruszeniem przepisów art. 79-79b, art. 80 ust. 1 i 2, art. 82 ust. 1 oraz art. 83 ust. 1 i 2, z zastrzeżeniem art. 84d*. Odpowiedź na drugie pytanie wkracza na pole stosowania prawa w konkretnej sytuacji (sprawie). Jest to sfera stosowania prawa i należy w pierwszej kolejności do sądu powszechnego. Skarżący formułuje twierdzenie, że system informatyczny działa wadliwie. Jest to sfera faktów, którą ocenia się w sprawie w aspekcie reguł postępowania dowodowego. Sąd Najwyższy zasadniczo nie kontroluje ustalonego stanu faktycznego (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), natomiast stosowanie prawa materialnego podlega ocenie w granicach zarzutów podstaw kasacyjnych (art. 398¹³ § 1 k.p.c. w związku z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Na etapie przedsądu aktualna może być w tym zakresie podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Ponadto analiza sprawy ze swej istoty powinna być całościowa i na taką wskazuje Sąd w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Wszystko to potwierdza, że drugie pytanie zależy od kwalifikacji konkretnej sytuacji i nie składa się na pierwszą podstawę przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Z tych samych przyczyn taka sama ocena odnosi się do pytania trzeciego i czwartego.

Dalsza część wniosku, ujęta w punktach b i c, wymaga powtórzenia wstępnej oceny, że na etapie przedsądu ocenia się tylko podstawy przedsądu, które muszą być przedstawione zgodnie z reżimem z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.

Treść z punktu b nie pozwala stwierdzić żadnej podstawy przedsądu. Celem podstawy przedsądu nie jest „konieczność utrwalenia wynikającej z wyroku Sądu Najwyższego z 30 maja 2006 r., I UK 321/05 – zasady, że ciężar dowodu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obciąża Zakład – także wtedy, gdy występują niezawinione przez powoda braki w dokumentacji dowodowej (...)”.

Ostatni punkt c wniosku stawia tezę, że skarga kasacyjna jest w niniejszej sprawie oczywiście uzasadniona, jednak poprzestaje na bardzo syntetycznym stwierdzeniu, iż wynika to z „problemu stosowania art. 77 ust. 6 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej”. Tak lakoniczna treść nie jest wystarczająca i nie uzasadnia stwierdzenia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien wskazać i wykazać, że w sprawie doszło do naruszenia tego przepisu i miało to wpływ na wynik sprawy. Takie reguły obowiązują w ocenie podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), zatem tym bardziej w ocenie podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Chodzi wszak nie o zwykłą lecz aż o oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Ta podstawa przedsądu jako jedyna ma na uwadze indywidulany interes skarżącego w przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, dlatego powinien samodzielnie, czyli odrębnie od podstaw kasacyjnych, wskazać i wykazać naruszenie prawa, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi tego nie czyni. Braku tego nie zastępuje podstawa kasacyjna, gdyż na etapie przedsądu nie ocenia się podstawy kasacyjnej a tylko podstawę przedsądu. Podstawa kasacyjna podlega rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania. Oznacza to, że podstawa kasacyjna nie zastępuje podstawy przedsądu ani jej uzasadnienia.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).